

Europæiske Rejseforsikring A/S' anmeldte aftaler med rejsebureauerne

Journal nr.2:8032-686/ke/fødevarer, finans

Rådsmødet den 21. juni 2000

Resumé

1. Europæiske Rejseforsikring A/S (Europæiske) har anmeldt en aftale med en række rejsearrangører om formidling af ferierejseforsikringer. Det anmeldte omfatter vilkår og et tillæg hertil indeholdende bestemmelser om provision.
2. Der er anmodet om en erklæring om ikke-indgreb efter konkurrencelovens § 9, subsidiært en fritagelse efter § 8, stk. 1.
3. Der er endvidere anmodet om en erklæring efter konkurrencelovens § 11, stk. 4.
4. Rejsebureauet har en ikke-eksklusiv ret til at formidle salg af Europæiskes produkter i Danmark. Vilkårene bestemmer, at rejsebureauet i forbindelse med salg af rejser skal formidle Europæiskes rejseforsikringer på de af Europæiske til enhver tid fastlagt priser og vilkår samt modtage præmiebetaling.
5. En del af provisionen (volumenprovisionen) er progressiv. Satserne ændres ikke uanset om den forventede omsætning bliver større eller mindre i aftaleåret.
6. Styrelsen finder, at aftalen ikke indeholder bestemmelser, der begrænser konkurrencen. Der er således ikke bestemmelser om eksklusivitet eller mestbegunstigelse, og aftalen hindrer ikke andre forsikringssselskaber i at indgå aftaler med bureauerne.
7. Der kan derfor meddeles en erklæring efter konkurrencelovens § 9.
8. Europæiskes markedsandel udgjorde i 1998 over 50 pct. Forud for 1998 var den højere, og selskabet har derved en dominerende stilling. Efter 1998 har selskabet mistet enkelte agenter, men der foreligger ikke samlede opgørelser af markedsstillingen. Europæiske har således i kraft af sin høje markedsandel en dominerende stilling ved anmeldelsen, og selv om markedsandelen senere er reduceret, er Europæiske stadig mere end dobbelt så stor som konkurrenter på markedet. Europæiske indtager derfor stadig en dominerende stilling på markedet. Efter de oplysninger styrelsen har kendskab til foreligger der ikke en adfærd, der er omfattet af konkurrencelovens § 11, stk. 1, og der kan derfor meddeles en erklæring efter kl. § 11, stk. 4.

Afgørelse

9. Europæiske Rejseforsikring A/S meddeles

- en erklæring om, at selskabets aftale med rejsebureauerne ikke efter de forhold, som Konkurrencerådet har kendskab til falder ind under forbudet i § 6, stk. 1, og at der derfor ikke er grundlag for at udstede påbud i medfør af § 6, stk. 4, jf. konkurrencelovens § 9.
- en erklæring om, at selskabet, efter de forhold som Konkurrencerådet har kendskab til, ikke udøver en adfærd, der er omfattet af § 11, stk. 1, og at der derfor ikke er grundlag for at udstede påbud i medfør af § 11, stk. 3, jf. konkurrencelovens § 11, stk. 4.

---

3. Sagsfremstilling

3.1 Indledning

10. Europæiske Rejseforsikring A/S har den 30. juni 1998 anmeldt en aftale med en lang række rejsearrangører om formidling af Europæiskes ferierejseforsikringer gennem rejsebureauerne i forbindelse med salg af ferierejser med anmodning om en erklæring om ikke-indgreb efter konkurrencelovens § 9, subsidiært en fritagelse efter § 8, stk. 1. Europæiske har endvidere anmodet om en erklæring om ikke-indgreb efter konkurrencelovens § 11, stk. 4.

11. Konkurrencerådet traf i efteråret 1997 afgørelse om, at der forelå anmeldelsespligt efter den gamle konkurrencelovs § 5, stk. 1 for Europæiskes daværende aftaler med rejsebureauerne. Rådet traf tillige afgørelse om, at aftalerne var underlagt aktindsigt efter den daværende lovs § 10, stk. 1, nr. 1.

12. Europæiske indbragte begge afgørelser for Konkurrenceankenævnet, men ankesagen blev hævet efter ikrafttrædelsen af den nye konkurrencelov, da der ikke var retlig interesse i sagens udfald.

3.2 Parterne

13. Europæiske er en 100 % ejet dattervirksomhed af European International Holding A/S, som er et 100 % ejet datterselskab af Europäische Reiseversicherung AG, München, Tyskland, der igen er et datterselskab 100% ejet af Münchener Rückversicherungs-Gesellschaft AG, München, Tyskland.

14. Europæiske ejer 67% af aktierne i vagtcentralsselskabet Euro Alarm A/S og 20% af aktierne i Euro Center Holding A/S.

15. Europæiskes omsætning (bruttopræmieindtægter) var i 1998 428 mio. kr. For så vidt angår 1999 er alene oplyst, at omsætningen var mindre end i 1998. Europæiske har ikke oplyst koncernomsætning.

16. Europæiskes største agenter er SLG og Star Tour. Blandt disse omsatte SLG-selskaberne Spies A/S og Tjæreborg Rejser A/S i 1996/97 henholdsvis kr. 692 mio. og 584 mio.

17. Uden for Danmark administrerer Europæiske den offentlige sygesikrings forpligtelser.

3.3 Europæiske Rejseforsikring A/S' aftale mv. med rejsebureauerne

18. Europæiskes formidling af rejseforsikringer gennem rejsebureauerne omfatter ifølge det anmeldte en række "Salgsagentvilkår – Almindelige bestemmelser", samt et tillæg hertil, som indeholder bestemmelser om provision til rejsebureauet.

19. Ifølge vilkårenes § 1.1 har rejsebureauet en ikke-eksklusiv ret i Danmark til at formidle salg af Europæiskes produkter. Rejsebureauet forhindres ikke i at formidle produkter i konkurrence med Europæiske, jf. vilkårenes § 9.2.

20. Rejsebureauet skal ifølge vilkårenes § 2.1.1 formidle Europæiskes rejseforsikringer i forbindelse med udbud eller salg af rejser i Europæiskes navn og på de af Europæiske til enhver tid fastsatte priser og vilkår samt modtage præmiebetaling herfor.

21. Rejsebureauet skal afregne månedsvis til Europæiske for de formidlede forsikringspolicer, jf. vilkårenes § 4.1.2. I den forbindelse skal rejsebureauet efter påkrav stille en tidsubegrænset bankgaranti til sikkerhed for betalingsforpligtelserne over for Europæiske, jf. vilkårenes § 6.1.

22. Med mindre andet er aftalt er aftalen gældende for sammenhængende perioder af 12 måneder. Aftalen kan af Europæiske eller af rejsebureauet opsiges med 3 måneders varsel til udløb af en salgsperiode.

23. Provisionen til bureauet er (jf. tillægget) sammensat af 3 elementer¹: en grundprovision, en volumenprovision og en EDB-indberetnings-provision.
24. Grundprovisionen er en fast procentsats af bruttopræmien afhængig af produktet.
25. Volumenprovision: En forud fastlagt pct. af bruttopræmien (for alle produkter)
26. EDB-indberetningsprovision gives for elektronisk indberettede bruttopræmier.
27. Satserne for volumenprovisionen afhænger af den forventede omsætning. For de fleste af agenterne benyttes en skala for provisionssatserne. For de største af agenterne er volumenprocenterne individuelt aftalt og væsentligt højere. Satserne ændres ikke i aftaleperioden uanset den forventede omsætning opnås eller ej.
28. Der ydes markedsføringstilskud betinget af, at Europæiske er repræsenteret i annoncer mv. og placeres på en fremtrædende måde.

3. 4 Markedet for rejseforsikringer

3. 4. 1 Rejseforsikringer

29. Ferierejseforsikringer udbydes i to forskellige former - som enkeltrejseforsikringer og som årsrejseforsikringer. Enkeltrejseforsikringer tegnes i forbindelse med en konkret rejse. En årsrejseforsikring kan tegnes særskilt eller som et valgfrit modul til en eksisterende familieforsikring. En årsrejseforsikring gælder uanset antallet af ferierejser i løbet af et år.
30. Europæiske har hidtil kun udbudt enkeltrejseforsikringer, men fra år 2000 udbydes også årsrejseforsikringer. Ifølge anmelder udbydes nu også årsrejseforsikringer af Gouda og IHI.
31. Årsrejseforsikringer kan desuden tegnes hos en del almindelige forsikringselskaber som et supplement til forsikringstagers øvrige forsikringer.
32. Enkeltrejseforsikringer udbydes kun af få selskaber². Enkeltrejseforsikringer dækker ofte forsikringsbegivenheder, som også vil være helt eller delvist omfattet af familie- og ulykkesforsikringer.
33. For rejser i Europa og middelhavslændene dækker ferierejse-forsikringer det, som ikke dækkes af det gule sygesikringsbevis fra den offentlige sygesikring. Dette kan f.eks. være hjemtransport for andre end den lægeordnede rejseledsager; udgifter i forbindelse med afbrydelse af rejsen i forbindelse med nære familiemedlemmers sygdom eller død etc., erstatningsrejse ved sygdom, udvidet bagagedækning, f.eks. ved tyveri og bagageforsinkelse; udgifter i forbindelse med at forsikringstager uforkyndt møder for sent til enten ud- eller hjemrejse; ulykkesforsikring i forbindelse med invaliditet eller dødsfald som følge af ulykke m.v.
34. For rejser uden for Europa og middelhavslændene dækker ferierejseforsikringen foruden ovenstående også det, som i Europa ville være dækket af den offentlige sygesikring.
35. Af de øvrige udbydere af rejseforsikringer formidler Gouda Rejseforsikring A/S og ERIKA Forsikring AB også rejseforsikringer gennem rejsebureauerne. De øvrige selskaber (bortset fra Sunny Feriedækning) formidler forsikringerne bl.a. gennem egne salgskontorer, forsikringselskaber, banker og Falck.
36. Sunny Feriedækning A/S henvender sig direkte til de rejsende med enkeltrejseforsikringer.

3.4.2 Det relevante marked

3.4.2.1 Produktmarkedet

37. Det oplyses i det anmeldte, at det relevante produktmarked er forsikringsmæssig afdækning af risici i forbindelse med private rejser i udlandet. Ydelserne omfatter en forsikringsmæssig del og en tjenesteydelsesdel, der ligger såvel før og under som efter den enkelte rejse.

38. Ydelserne er delvist samme ydelser, som indgår i den offentlige sygesikring. Den offentlige sygesikring er ikke en del af det relevante marked, idet der mellem Europæiske og den offentlige sygesikring ikke hersker nogen effektiv konkurrence. Der foreligger ikke noget substitutionsforhold.

39. Familie- og ulykkesforsikringer dækker også delvist over de samme ydelser, men den almindelige familieforsikring vil heller ikke indgå på markedet for rejseforsikringer, da der ikke er noget indbyrdes substitutionsforhold. En familie, der skal ud på den årlige ferierejse, ser ikke familieforsikringen som et alternativ til rejseforsikringen. Hvis familien i forvejen har en familieforsikring, der dækker rejseudgifter, overvejer den ikke at tegne en yderligere rejseforsikring, med mindre den herved sikres yderligere dækning. De forsikringsselskaber, der udbyder rejseforsikringer som et tillægsmodul til familie- og ulykkesforsikringer, må dog anses som en del af produktmarkedet, da der er en reel substitutionsmulighed mellem disse produkter og de rejseforsikringer, der sælges særskilt.

40. Forsikringerne har forskelligt geografisk dækningsområde. Nogle forsikringer gælder fx bare Europa og middelhavslandene. Andre gælder nærmere afgrænsede fjerntliggende mål. Dækningsområdet vil have betydning for substitutionsforholdet. En forsikringstager efterspørger dækning for nogle ganske bestemte rejser, og hvis selskabet ikke tilbyder dækning for dette område, vil forsikringstager ikke medtage det blandt sine valgmuligheder. Gennemgående tilbyder i hvert fald de større forsikringsudbydere samme dækningsområde, og der er derfor ikke skelnet efter destination. Forholdet medvirker til, at ydelserne er heterogene, men forskellen er næppe så stor, at det begrunder en geografisk opdeling af produktet.

41. Det relevante marked afgrænses derfor til markedet for ferierejseforsikringer: Enkeltrejseferieforsikringer og årsrejseferieforsikringer - herunder suppleringsmoduler til familie- og ulykkesforsikringer.

3.4.2.2 Geografisk

42. Salg af ferierejseforsikringer sælges ifølge den anmeldte aftale gennem rejsebureauerne i Danmark. Salg af Europæiske produkter i andre lande foregår typisk gennem et af Europæiskes søsterselskaber. Anmelder har således afgrænset det geografiske marked til Danmark.

43. Forsikringsvirksomhed kan i Danmark drives på basis af tilladelse (koncession) fra Finanstilsynet jf. § 5, stk. 1, i lov om forsikringsvirksomhed³ Alle virksomheder, der opfylder kravene til at opnå tilladelse, kan udbyde forsikringsydelser. Tilsvarende gælder de øvrige lande i EU, og der er intet i vejen for, at fx rejsebureauerne formidler rejseforsikringer for udenlandske forsikringsselskaber. I de senere år er dannet store internationale rejsebureauer som fx SLG, Thomson og Kuoni, der alle er aktive i Danmark. Disse selskaber samarbejder i Danmark med rejseforsikringsselskaber i Danmark ligesom de øvrige forsikringsselskaber, der udbyder rejseforsikring i Danmark, gør dette fra selskaber i Danmark. Det relevante geografiske marked er derfor Danmark.

3.4.2.3 Parternes stilling på det relevante marked

44. Det anføres i det anmeldte, at Europæiskes markedsposition kan opgøres til mere end 10% og mindre end 40%. Styrelsen er ikke enig i dette. Når man afgrænser markedet som angivet foran var Europæiskes andel i 1998 over 50 pct. Andelen har været faldende i de senere år. Flere forsikringsselskaber, der udbyder familieforsikring mv., er begyndt at tilbyde tillæg med rejseforsikring, og der er kommet nye selskaber som Fair Forsikring og ERIKA (Nordic Insurance). Nordic Insurance har fra marts 2000 tegnet kontrakt med Star Tour, der hidtil har været en af Europæiskes største agenter.

45. Anmelder anfører de væsentligste konkurrenter til at være: Gouda Rejseforsikring A/S, Kompas Rejseforsikring A/S, IHI og Rejseforsikringen Skandinavien

---

4. Vurdering

4.1. Konkurrencelovens anvendelsesområde

46. Europæiske og rejsebureauerne som parter i det anmeldte udøver erhvervsvirksomhed, og aftalen er derfor omfattet af konkurrencelovens § 2.

47. Der foreligger ikke koncernforhold jf. konkurrencelovens § 5,⁴ og aftalen er ikke omfattet af nogen EU-gruppefritagelse eller – undtagelse, jf. konkurrencelovens § 4. Aftalen kan derfor vurderes i forhold til konkurrencelovens § 6.

48. Aftalens parter har tilsammen en omsætning på over 1 mia. kr., og aftalen er derfor ikke omfattet af undtagelsesbestemmelserne i konkurrencelovens § 7.

4.2 Konkurrencelovens §§ 6 og 9

Meddelelsen om handelsagenter

49. Europæiske henviser i anmeldelsen til, at rejsebureauerne i forhold til Europæiske må betragtes som handelsagenter, og henviser i den forbindelse til Kommissionens meddelelse om handelsagenter⁵. Ifølge Kommissionens meddelelse er aftaler med handelsagenter, som de defineres i meddelelsen, ikke omfattet af EF-traktatens art. 85. (nu art. 81). Da § 6, stk. 1, i den ny konkurrencelov i vidt omfang skal fortolkes i overensstemmelse med EF-traktatens art. 81 er det Europæiskes opfattelse, at aftalerne med rejsebureauerne derfor ikke er omfattet af forbudet i konkurrencelovens § 6, stk. 1.

50. Argumentet for, at handelsagentforhold ikke omfattes af EF-traktatens art. 81 er, at handelsagentens virksomhed ikke udgør en selvstændig virksomhed i konkurrenceretlig forstand. Det er derfor ifølge EF-Domstolens praksis en forudsætning for, at der foreligger et handelsagentforhold, som er omfattet af meddelelsen, at distributøren ikke bærer nogen risiko for de kontrakter, som indgås for agenturgiver ("risikokriteriet"), og at agenten kan betragtes som et rent hjælpeorgan, der i realiteten udgør en del af agenturgivers virksomhed ("integrationskriteriet")⁶.

51. EF-Domstolen udtaler i Vlaamse Reisbureaus-sagen⁷, at når en agent både sælger produkter for agenturgiver, men også i stort omfang sælger konkurrerende ydelser for andre agenturgivere, så kan agentens virksomhed ikke betragtes som et hjælpeorgan, som er integreret i agenturgivers virksomhed, hvorfor agenten må betragtes som en selvstændig mellemmand. Praksis fra Kommissionen peger i retning af, at Kommissionen har anset det for tilstrækkeligt, at agenten i væsentligt omfang driver egen virksomhed eller repræsenterer andre agenturgivere uanset om der er tale om konkurrerende produkter.⁸

52. De bureauer, som Europæiske har indgået aftaler med, driver ved siden af deres opgaver for Europæiske selvstændig virksomhed i form af rejsebureau, og disse aktiviteter er sektorens hovedopgaver. Bureauerne er dermed ikke et rent hjælpeorgan for Europæiske, og integrationskriteriet kan ikke anses for opfyldt.

53. Ved vurderingen af aftalen må der imidlertid tages hensyn til det råderum, Europæiske har aftalt med sin aftalepart, og herunder om der lægges begrænsninger på dennes eller tredjemands aktiviteter. Europæiskes aftaler med rejsebureauerne har karakter af distributionsaftaler, hvor

rejsebureauet gives fuldmagt til at indgå aftaler, som forpligter Europæiske over for kunden. Europæiske giver i aftalen rejsebureauerne klare retningslinjer for, hvordan materialet skal præsenteres, og Europæiske fastsætter priser for produkterne. Agenturgiver (Europæiske) fastsætter fuldt ud kontraktvilkårene i forhold til tredjemand (forsikringskunden), og bærer derved den økonomiske risiko ved kontraktindgåelsen og kan derfor uden at overtræde kl. § 6, stk. 1, fastsætte bl.a. pris og forsikringsbetingelser for tredjemand. Derudover har Europæiske ingen instruktionsbeføjelser over for rejsebureauerne, som er selvstændige virksomheder. Aftalen hindrer ikke at rejsebureauerne videregiver provisionen til kunderne i form af en lavere pris på selve rejsen.

Aftalens nærmere indhold

54. Aftalen indeholder ifølge anmeldelsen ikke bestemmelser om eksklusivitet eller fortrinsret. Provision ydes efter ensartede procenter for alle, der sælger de pågældende produkter respektive indberetter via EDB. Volumenprovision ydes med satser, der vokser med højere årsomsætning. Satsen fastsættes periodevis forud og fastholdes, selv om måltallet for årsomsætning ikke opnås eller overskrides.

55. Markedsføringstilskud ydes efter en konkret vurdering, men ifølge anmelder således, at de ligger inden for, hvad det ville have kostet Europæiske at indrykke annoncer i programmerne mv. Heri er der taget hensyn til hvilken værdi markedsføringen konkret kan tillægges. Der er ikke tale om en fast skala.

56. Anmelder har begrundet progressionen i satserne for volumenprovision med omkostningsbesparelser. De viser sig ved personaletræning hos agenten, administration af aftaler, afregning mv., edb-bistand til småagenter, support fx i forbindelse med tryksager samt information til kunderne om Europæiske og særtjenester. Ifølge anmelder er omkostningerne ved disse funktioner forholdsvis lavere hos store rejsearrangører end hos små.

57. Anmelder har fremlagt beregninger til støtte herfor. Der er opgjort omkostningsbesparelser svarende til af omsætningen for en meget stor agent i forhold til et gennemsnit af mange små. Rabatspændet mellem de to grupper svarer til omkostningsforskellen.

58. Styrelsen finder, at der i forhold til konkurrencelovens § 6 ikke er grundlag for at antage, at rabatbestemmelserne indebærer nogen overtrædelse af kl. § 6, stk. 1. Omkostningsopgørelserne omtales også i forbindelse med anmelders anmodning om en erklæring efter kl. § 11, stk. 4.

59. De øvrige provisionsbestemmelser og bestemmelserne om markedsføringstilskud må efter de foreliggende oplysninger anses for omkostningsbetingede og ikke omfattet af kl. § 6.

60. Agentaftalen indeholder således ikke bestemmelser i strid med kl. § 6. Der kan derfor meddeles en erklæring efter konkurrencelovens § 9.

4.3 Konkurrencelovens § 11, stk. 1

Dominans

61. Anmelder anfører, at Europæiske ikke indtager en dominerende stilling på markedet. Anmelder bestrider, at Europæiskes markedsandel i 1998 var over 50 pct. som anført i pkt. 44. Anmelder gør gældende, at

- 1) der skal ses bort fra de forsikringer, som Europæiske har ydet for rejser ud af Grønland og for skole- og undervisningsmarkedet.
- 2) KS ikke har inddraget familieforsikring mv. korrekt (pkt. 39-40)
- 3) en af Europæiskes største kunder fra marts 2000 har tegnet aftale med ERIKA. Det vil ifølge anmelder betyde et fald i omsætningen.

4) KS ikke har inddraget alle relevante udbydere.

62. Til nr. 1) skal styrelsen anføre, at den vedrører en markedsandel på max 0,4 pct.. Rejseforsikring af skoler mv. indgår som en del af markedet, og der er ingen grund til at se bort fra det. Hvis rejser ud af Grønland er tegnet i Danmark som led i forsikringsvirksomhedernes aktiviteter her i landet, vil de indgå i det relevante marked. Under hensyn til størrelsesordenen har styrelsen ikke undersøgt spørgsmålet nærmere.

63. Nr. 2) er der taget hensyn til i pkt. 39 og 40. En almindelig familieforsikring til flere tusinde kroner omfattende ansvar, indbo, retshjælp osv. konkurrerer ikke med en rejseforsikring til 100-1.000 kr.

64. Nr. 3) kan tidligst have betydning fra marts 2000. Aftalen med ERIKA (Nordic Insurance) er ganske vist ikke eksklusiv, men oplysninger viser, at et betydeligt antal forsikringer fra dette tidspunkt er flyttet fra Europæiske. Der findes ikke samlede opgørelser for 2000 og skøn over forholdene er usikre.

65. Til nr. 4) bemærkes, at styrelsens undersøgelse omfatter samtlige virksomheder, der har været nævnt som udbydere på markedet.

66. Det må derfor konkluderes, at Europæiskes markedsandel i 1998 var over 50 pct. Udviklingen herefter er usikker. En markedsandel på 50 pct. og derover kan ifølge konkurrencelovens forarbejder i sig selv tages som tegn på dominans. Det forudsættes dog at denne markedsandel kan opretholdes over en vis periode. Europæiskes markedsandel har over en længere periode ligget over 50 pct.

67. Selskabet har dermed indtaget en dominerende stilling i hvert fald frem til 1998. Dertil kommer, at selskabets markedsstilling understøttes af produktets heterogenitet (pkt. 40), der gør det lettere at anlægge en selvstændig politik. Yderligere styrkes Europæiske af samarbejdet med den offentlige sygesikring (pkt. 17).

Misbrug

68. Anmelder har fremlagt opgørelser, der viser, at der er gennemsnitlige omkostningsforskelle mellem små- og mellemstore agenter og den største agent, der svarer til rabatspændet. Anmelder har anført, at omkostningsbesparelserne er beregnet og vurderet meget konservativt, da der er set bort fra en række omkostninger og besparelser ved stigende omsætning.

69. Styrelsen finder, at opgørelserne med rimelighed godtgør, at der er omkostningsforskelle af en størrelsesorden som anført. Det kan være tvivlsomt om provisionsskalaens enkelte trin svarer til omkostningsforskellene, men som helhed kan der heri ikke antages at foreligge ulige vilkår for ydelser af samme værdi over for handelspartnere, som derved stilles ringere i konkurrencen, jf. kl. § 11, stk. 2, nr. 3.

70. Der foreligger således ikke noget misbrug, jf. kl. § 11, stk. 1.

Konklusion

71. Europæiske har haft en dominerende stilling indtil 1998, og formodentlig også derefter. Selskabet har ikke efter de forhold, som Konkurrencerådet har kendskab til i 1998 eller derefter haft en adfærd, der er omfattet af konkurrencelovens § 11, stk. 1. Der kan derfor meddeles en erklæring efter kl. § 11, stk. 4.

---

1 Beskrivelsen gælder for en provisionsaftale pr. 1. januar 1999 for en 2-årig salgsperiode.

2 Europæiske, Gouda, Kompas, Sunny Feriedækning, Rejseforsikringen Skandinavien, AIG, IHI og

ERIKA Forsikring AB gennem datterselskabet Nordic International Assistance.

3 Jf. lovbekendtgørelse nr. 684 af 23. august 1999

4 Aftalen vil heller ikke kunne være omfattet af fritagelse i henhold til den kommende gruppefritagelse for vertikale aftaler allerede af den grund, at Europæiskes markedsandel overstiger 30 pct.

5 Kommissionens meddelelse fra maj 1962 vedrørende aftaler med handelsrepræsentanter om enerepræsentation (EFT 139 af 24. 12. 1992. s. 2921.) Det bemærkes, at Kommissionen på sin hjemmeside den 24. maj 2000 har offentliggjort "Guidelines on Vertical Restraints" til afløsning bl. a. af Meddelelse af maj 1962. "Guidelines" præciserer en række forhold, men ændrer ikke retstilstanden.

6 Bundeskartellamt mod Volkswagen, dom af 24. 10. 1995, sag C-266/93, Sukker-sagerne, dom af 16. 12. 1975, forenede sager 40/73 m.fl., samt Vlaamse Reisbureaus, dom af 1. 10. 1987, sag 311/85.

7 Se note 5 ovenfor.

8 Lundgaard Hansen m.fl. s. 380